

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TARİH - DR

(2025 - 2026) Ders Bilgi Formu

Ders Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U Saat	AKTS	Z / S
İslam İktisat Tarihi	TAR6013		3 + 0	7,5	Seçmeli
Birim Bölüm	Tarih - DR - Lisansüstü (Yüz yüze)				
Amaç	Bu ders, İslam dünyasında iktisadi yapıların tarihsel gelişimini, temel ekonomik kurumları ve uygulamaları derinlemesine analiz etmeyi amaçlar. İslam iktisat düşüncesinin klasik dönemden itibaren ortaya koyduğu prensipler, uygulamalar ve dönemin sosyo-ekonomik dinamikleri incelenir. Ayrıca öğrencilerin, İslam iktisat tarihini modern iktisadi teorilerle ilişkilendirerek eleştirel değerlendirmeler yapabilmeleri hedeflenir.				
Ders İçeriği	Ders, İslam iktisat tarihinin temel kavramlarını ve metodolojisini tanımlamakla başlar. İslam öncesi Arap toplumunda ekonomik yapı ve ticaret faaliyetleri ele alınır. Hz. Muhammed dönemi ekonomik uygulamalarının ve vakıf sisteminin incelenmesi yapılır. Dört Halife dönemi ekonomik politikaları ve vergi sistemleri analiz edilir. Emevîler ve Abbâsîler döneminde devletin iktisadi rolleri değerlendirilir. İslam hukukunda mal ve mülkiyet hakları, zekât ve sadaka kavramları detaylandırılır. Klasik İslam iktisat düşünürleri ve eserleri (İbn Miskeveyh, İbn Teymiyye, İbn Haldun) üzerinde durulur. Ortaçağ İslam dünyasında ticaret yolları ve ticaret merkezleri incelenir. Paranın kullanımı, para politikaları ve para sistemleri araştırılır. İslam dünyasında üretim, zanaat ve lonca teşkilatları tarihsel süreç içinde değerlendirilir. Vakıf kurumunun sosyal ve ekonomik işlevleri irdelenir. Tarım ekonomisi ve devlet politikaları üzerine dönemin kaynaklarından örnekler sunulur. Faiz yasağı ve finansal kurumların gelişimi analiz edilir. Ticaretin bölgesel ve uluslararası boyutları, İpek Yolu ve Akdeniz ticaret ağı ele alınır. İslam coğrafyasında şehirleşme ve ekonomik yapı arasındaki ilişki değerlendirilir. İslam dünyasında ekonomi-politiğin devlet yönetimi ile ilişkisi tartışılır. Ortaçağ İslam iktisat metinlerinde piyasa ve fiyat teorileri incelenir. İslam ekonomisinde sosyal adalet ve refah politikaları irdelenir. Osmanlı, Safevî ve Memlûkler döneminde iktisadi yapılar karşılaştırılır. İslam dünyasında teknolojik gelişmelerin ekonomik etkileri tartışılır. Doğu ve Batı arasında ekonomik etkileşimler ve farklılıklar ele alınır. İslam iktisat tarihinde kadın emeği ve toplumsal cinsiyet rolleri incelenir. Modern iktisat teorileri ışığında klasik İslam iktisadi değerlendirilir. İslam iktisat tarihinin günümüz ekonomik düşüncesine etkileri analiz edilir. Dönemin ekonomik krizleri ve devlet müdahaleleri üzerinde durulur. Ticarî ortaklıklar ve şirketleşme süreçleri tarihsel olarak değerlendirilir. İslam dünyasında ekonomik etik ve ahlak kavramları tartışılır. Dönemin ekonomik belgeleri ve arşiv kaynaklarının kullanımı öğretilir. Öğrencilerden seçilen konular üzerinde bağımsız araştırma yapmaları beklenir. Ders sonunda öğrencilerin İslam iktisat tarihine ilişkin eleştirel analizler yapabilme yetisi geliştirilir.				
Ders Veren	Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR				
Ders Kaynakları	KAYNAKLAR, Âşıkpaşazâde – Târîh-i Âşıkpaşazâde, Belâzîrî – Fütûhu'l-Büldân, Benjamin of Tudela – Seyahatler, Bertrandon de la Broquière – Doğu Seyahatnamesi, Ebû'l-Fidâ – Takvîmu'l-Büldân, Evliya Çelebi – Seyahatnâme, Frei Jordanus – Mirabilia Descripta, Geoffrey of Villehardouin – Dördüncü Haçlı Seferi Tarihi, İbn Abd Rabbih – el-İkdü'l-Ferid, İbn Asâkir – Târîhu Dimaşk, İbn Battûta – Rihletü İbn Battûta, İbn Cübeyr – Rihle, İbn Ebî Usaybia – Uyûnu'l-Enbâ fî Tabakâtî'l-Etbâ, İbn Fadlân – Rihle, İbn Fazlallah el-Ömerî – Mesâlikü'l-Ebsâr fî Memâlikü'l-Emsâr, İbn Hacer el-Askalânî – ed-Dürrerü'l-Kâmine, İbn Hafsûn – Endülü's Yıllıkları, İbn Haldûn – Kitâbu'l-İber ve Mukaddime, İbn Hallikân – Vefeyâtü'l-A'yân, İbn Havkal – Süretu'l-Arz, İbn Hazm – Cümeli's-Siyer ve'l-Ahbâr, İbn Hurdâzbih – Kitâbü'l-Mesâlik ve'l-Memâlik, İbn Kesîr – el-Bidâye ve'n-Nihâye, İbn Kuteybe – Maârif, İbn Münkız – Kitâbü'l-İ'tibâr, İbn Rüste – Alâkü'n-Nefise, İbn Sa'd – Tabakâtü'l-Kübrâ, İbn Şeddâd – el-A'lâkü'l-Hatîre fî Zikr Ümerâi'sh-Şâm, İbn Tûlûn – Târîhu Dimaşk ve'l-Kuds, İbn Züleykâ – Târîhu Kahire, İbnü'l-Azrak – Târîhu Meyâferikin, İbnü'l-Cevzî – el-Muntazam fî Târîhi'l-Mülûk ve'l-Ümem, İbnü'l-Esir – el-Kâmil fî't-Târîh, İbnü'l-Fakih – Kitâbü'l-Büldân, İbnü'n-Nebtî – Târîhu'l-Endelüs, İbnü'n-Nedîm – el-Fihrist, Jean de Joinville – Saint Louis'in Hayatı, Kâtib Çelebi – Cihannümâ, Makdisî – Ahşenu't-Tekâşîm fî Ma'rifeti'l-Akâlim, Marco Polo – Seyahatnâme, Matthew Paris – Chronica Majora, Mes'ûdî – Mürûcû'z-Zehab ve Maâdinu'l-Cevher, Nâsir-ı Hüsrev – Sefernâme, Neşrî – Kitâb-ı Cihannümâ, Orderic Vitalis – Ecclesiastical History, Otto von Freising – Chronica sive Historia de duabus civitatibus, Süleyman et-Tifâşî – Nüzhetü'l-Müşâk, Taberî – Tarihü'r-Rusul ve'l-Mülûk, William of Rubruck – Doğu'ya Seyahat, Yakûbî – Kitâbü'l-Büldân, .. ÇALIŞMA ESERLERİ, .. Abdulhalik Bakır – Eskiçağda Deri, Tahta ve Kağıt Endüstrisi, Abdulhalik Bakır – Eskiçağda Parfüm, Gıda, İlaç Endüstrisi ve Ticareti, Abdulhalik Bakır – Geç Antikçağlardan Geç Ortaçağlara Doğuda ve Batıda Endüstri ve Ticaret, Abdulhalik Bakır – Orta Çağ İslam Dünyasında Deri, Tahta ve Kâğıt Sanayi, Abdulhalik Bakır – Orta Çağ İslam Dünyasında Tekstil Sanayi, Giyim Kuşam ve Moda, Ali Emiri – Ticaret Tarihi, Ali Erken – Osmanlı'da Üretim ve Tüketim, Ali İzzet Begoviç – Ortaçağ Ekonomisi, Bahaeddin Yediyıldız – Ortaçağ Ekonomik Tarihi, Fikret Adanır – Osmanlı Sanayisi, Fikret Yılmaz – Ticaret ve Sanayi Tarihi, Fuat Köprülü – Türk Edebiyatında Sanayi ve Kent, Hakkı Dursun Yıldız – İslam Sanatları ve Sanayi, Halil İnalçık – Avrupa'da ve Osmanlı'da Sanayi, Halil İnalçık – Esnaf ve Lonca Teşkilatı, Halil İnalçık – Türkiye'de Feodalite, Hayriye Aşçı Ünal – Ortaçağ Ekonomisinde Kadın, Hüseyin Yurttaş – Osmanlı'da Zanaatkarlar, İbrahim Kafesoğlu – Osmanlı'da Toplum ve Ekonomi, İlber Ortaylı – Osmanlı'da Ekonomi ve Toplum, İsmail Hakkı Uzunçarşılı – Osmanlı Tarihi, İsmail Kara – İslam Tarihinde Ekonomik Hayat, Kemal Arı – Osmanlı Sanayi ve Teknoloji Tarihi, M. Şükrü Hanioglu – İktisadi Tarih Araştırmaları, Mehmet Genç – Osmanlı İktisat Tarihi, Mehmet Kaplan – Ortaçağ Anadolu'sunda Sanayi, Metin Kunt – Osmanlı İktisadi Tarihi, Murat Çetinkaya – Osmanlı İktisadi Düşüncesi, Mustafa Akdağ – Ortaçağ'da Ekonomi ve Toplum, Necdet Sevinç – Türkiye'de Esnaf ve Lonca Teşkilatı, Necmettin İsfendiyaroğlu – Ortaçağ Sanayi Tarihi, Niyazi Berkes – Osmanlı Ekonomik Tarihi, Ömer Lütfi Barkan – Osmanlı İktisat Tarihi, Özkan Demirhan – Osmanlı'da Loncalar ve Üretim, Recep Şentürk – Osmanlı'da Ekonomik ve Sosyal Hayat, Selim Deringil – Osmanlı'da Modernleşme ve Sanayi, Suat Yalaz – Türk Tarihinde Sanayi ve Ticaret, Süleyman Yalçın – Osmanlı'da Ticaret ve Sanayi, Turan Özdemir – İslam Medeniyetinde Sanayi, Yavuz Selim Kıran – Osmanlı'da Sanayi ve Ticaret, Yılmaz Öztuna – Türkiye Tarihi, Yüksel Sevinç – Esnaf Teşkilatları ve Sanayi				

Hafta	Konu
1	Giriş ve Teorik Çerçeve
2	Ortaçağ'ın Ekonomik Yapısı ve Üretim Sistemleri
3	Erken Sanayi Faaliyetlerinin Kökenleri
4	İslam Dünyasında Sanayi ve Zanaat
5	Avrupa'da Sanayi Gelişimi ve Zanaat Yapıları
6	Bizans, Çin ve Hindistan'da Sanayi Üretimi
7	Teknoloji ve Mekanik Bilgi
8	Ara Sınav
9	Sanayi Kolları I: Dokumacılık, İplik ve Deri Ürünleri
10	Sanayi Kolları II: Metal, Maden ve Cam İşçiliği
11	Sanayi Kolları III: Kağıt, Sabun, Boya, Seramik
12	Ticaret ve Sanayi İlişkisi
13	İşgücü, Kadın Emeği ve Toplumsal Yapı
14	Sanayi Üzerinde Siyasal ve Dini Etkiler
15	Ortaçağ'dan Modern Sanayiye Geçişin Temelleri
16	Yarıyl Sonu Sınavı

Ders İş Yüğü	Çalışma Türü / Öğretim Metotlar	Süresi (Saat)	Sayısı
Dinleme ve anlamlandırma	Ders	14	7
Dinleme ve anlamlandırma, gözlem/durumları işleme, eleştirel düşünme, soru geliştirme	Tartışmalı Ders	14	2
Önceden planlanmış özel beceriler	Özel Destek / Yapısal Örnekler	11	3
Önceden planlanmış özel beceriler	Rol Yapma / Drama	14	2
Ara Sınav 1		1	1
Kısa Sınav 1		1	1
Final		1	1
Ders İş Yüğü:		190	
AKTS (Ders İş Yüğü / 25.5):		7,45	

Program Çıktıları	
1	Lisansüstü eğitim öğrencisi, olayları değerlendirirken çeşitli tahlil ve tespitler yaparak, tarihi hadiselere daha derinlemesine vakıf olunabileceğini bilir
2	Sosyal bilimlerin sağladığı modern araştırma yöntemlerini uygulayarak çeşitli alanlarda özgün araştırmalar yapabilir. Bu araştırmalarında ana kaynaklara ulaşip bunların sağladığı bilgileri değerlendirebilir
3	Alanıyla ilgili yapılmış herhangi bir araştırmanın özgün ve bilimsel yeterlilikte bir çalışma olup olmadığı tayin edebilir .
4	Tarih disiplini ile ilgili konularda uzman ya da bilgisi olmayan dinleyicileri bilgilendirir, onlara elde ettiği bulgularla ilgili düşüncelerini açık bir biçimde yazılı ve sözlü olarak ifade eder
5	Sosyal bilimlerin sağladığı metodolojik ve kuramsal imkanları kullanarak tetkik, tahlil ve teşhis yapabilme yeteneğine sahiptir
6	Sahasıyla ilgili çalışmaları yetkin bir şekilde ve inisiyatif kullanarak yapabilir.
7	Araştırmaları esnasında karşılaşılabileceği engelleri nasıl aşacağını bilir ve çözümleri uygular.
8	Çalışmaları sırasında bilimsel ahlaki değerleri bir an olsun unutmadan bunlara sadık kalır
9	Tarihçinin sürekli çalışması ve sahasıyla ilgili yayınları takip etmesi gerektiğini bilir. Bunları takip ederken, yeni gelişmelerden ve varılan bilimsel sonuçlardan haberdar olur
10	Çalışmalarının sonuçlarının sadece meslektaşlarına değil, çeşitli toplumsal kesimlere de ulaşmasını sağlar
11	Ülkenin kültürel, medeni ve millî varlığının gelişmesi için bu sonuçları azami ölçüde kullanır
12	Bir sosyal bilimci olduğunun farkında olarak toplumla bağlarını hem mesleki hem de insani anlamda güçlü tutar
13	Kaynak dillerini bilir. Tarih alanında yapılmış güncel araştırmaları takip ederek yeterli düzeyde anlayabilir ve meslektaşları ile iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmayı amaç edinir
14	Tarih metodolojisini kullanarak eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorumlama ve sentez yapma becerilerine sahiptir ve alanıyla ilgili çalışmaları bağımsız veya ortak çalışma olarak yürütebilir

Ders Öğrenme Çıktısı - Program Çıktıları (1 -5 Puan Aralığı)
--

Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ 10	PÇ 11	PÇ 12	PÇ 13	PÇ 14
Ortaçağ'da sanayi faaliyetlerinin yapısını, üretim tekniklerini ve iş gücü organizasyonlarını tarihsel bağlamda analiz edebilir.	3	5	4	3	5	4	5	4	5	3	4	5	3	4
Avrupa, İslam dünyası ve Asya'daki sanayi merkezlerini karşılaştırmalı olarak inceleyerek ekonomik ve toplumsal etkilerini değerlendirebilir.	5	4	5	4	3	3	4	3	3	4	3	4	3	3
Sanayi üretim sistemleri ile ekonomik, sosyal ve kültürel faktörler arasındaki etkileşimleri eleştirel bir perspektifle tartışabilir.	3	4	3	4	5	3	4	5	4	5	3	4	5	4
Ortaçağ'daki teknik gelişmelerin ve bilgi aktarım süreçlerinin sanayi tarihindeki rolünü yorumlayabilir.	5	4	5	3	4	5	3	3	4	3	4	3	4	3
Belirli bir sanayi kolu veya üretim merkezi üzerine akademik araştırma yaparak tarihsel belgelerden yararlanabilir.	4	3	4	5	3	4	5	4	5	4	5	4	5	4
Ortalama Değer	4	4	4,2	3,8	4	3,8	4,2	3,8	4,2	3,8	3,8	4	4	3,6

